

Politikk for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og fysisk materiale ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Vedtatt av universitetsstyret 9. juni 2010 (S-sak 36/10)

NTNUs lovfestede oppgaver er å forske, undervise, formidle og bidra til innovasjon og verdiskapning basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid. Ny kunnskap skapes i samspillet mellom studenter, ansatte og eksterne samarbeidspartnere. For universitetet er det avgjørende at den kunnskap som skapes kan brukes i videre forskning og undervisning samtidig som den kan få en bredest mulig anvendelse i samfunns- og næringslivet.

NTNUs politikk for sikring og forvaltning av intellektuell eiendom skal bidra til å skape forutsigbare rammer for NTNUs ansatte, studenter og eksterne samarbeidsparter. Den skal også bidra til at universitetets og eksterne samarbeidsparters interesser og behov ivaretas på en helhetlig og balansert måte.

1. Formålet med IPR¹ - politikken

Hovedmål:

Politikken skal bidra til:

- å oppfylle universitetets lovfestede formål, styrke dets rolle som kunnskapsforvalter og sikre ansattes og studenters akademiske frihet.
- å skape forutsigbarhet internt og eksternt om universitetets håndtering av IPR.
- at virksomhetens resultater i størst mulig grad spres og utnyttes effektivt til fordel for nærings- og samfunnsliv nasjonalt og internasjonalt.

Delmål:

Politikken skal også bidra til at:

- de ideelle rettighetene til NTNUs ansatte og studenter ivaretas og respekteres.
- NTNU fremstår som en attraktiv virksomhet å arbeide og studere ved.
- NTNU fremstår som en profesjonell og forutsigbar samarbeidspart for aktører i offentlig og privat sektor.
- forskningsresultater og læringsmaterieill skapt av ansatte ved NTNU blir kreditert universitetet og de ansatte.
- universitetets enheter og ansatte ikke forsettlig eller uaktsomt opptre i strid med andres immaterielle rettigheter.
- NTNUs evne til å inngå forpliktende samarbeid om utvikling og utveksling av læringsressurser styrkes.

¹ IPR er forkortelse for "intellectual property rights", dvs. immaterielle rettigheter.

2. Hva politikken omfatter

Politikken omfatter resultater generert ved NTNU, som kan være:

- patenterbare oppfinnelser,
- åndsverk (inkludert faglitterære verk og datamaskinprogrammer) og
- databaser.

Generell kunnskap og kompetanse som den enkelte ansatte eller student besitter og som ikke har fått et skriftlig uttrykk, reguleres ikke av politikken.

Politikken omfatter i tillegg fysisk materiale som er anskaffet av NTNU til bruk i forskning, utdanning eller utviklingsarbeid, eller som er frembrakt helt eller delvis ved bruk av universitetets ressurser.

Det forhold at politikken omfatter alle former for IPR innebærer ikke at universitetet dermed vil gjøre gjeldende krav om hel eller delvis overtakelse av eiendomsrett eller opphavsrett til all IPR, jfr. pkt. 6 nedenfor.

3. Hvem som omfattes av politikken

Politikken gjelder for ansatte, selvstendige oppdragstakere, studenter, gjesteforskere og gjestestudenter ved NTNU.

Rektor har ansvar for at det i samråd med de ansatte og studentene (punkt c) gjennom deres organisasjoner utarbeides utfyllende retningslinjer vedrørende IPR skapt av:

- a) ansatte ved utøvelse av sidegjøremål, under permisjon eller forskningstermin,
- b) ansatte i II-stillinger og andre deltidstillinger,
- c) studenter som arbeider med oppgaver i samarbeid med eksterne parter og
- d) gjesteforskere og gjestestudenter.

Særlig om IPR skapt av studenter og gjestestudenter:

Når ikke annet er avtalt, eier studenter eller gjestestudenter selv den IPR de skaper som del av studier/studieopphold ved NTNU.

Avtaler som inngås mellom NTNU og studenter eller gjestestudenter skal som minimum sikre universitetets rett til å bruke generert IPR til utdannings- og forskningsformål.

Dersom studenter ber om det, kan NTNU ved TTO² overta rettighetene til og bidra til næringsmessig utnyttelse av studentenes resultater. Ved slik frivillig overdragelse av

² TTO er en forkortelse for "technology transfer office", dvs. teknologioverføringskontor. NTNUs teknologioverføringskontor heter NTNU Technology Transfer as.

rettigheter til næringsmessig utnyttelse, reguleres rettighetsfordelingen gjennom egen avtale mellom student(er) og NTNU ved TTO.

I tilfelle der IPR er generert av student(er) og ansatt(e) i fellesskap(sameie), vil NTNU under enhver omstendighet ha rett til å overta de(n) ansattes andeler i sameiet, i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning og eventuelle inngåtte avtaler.

IPR som skapes av studenter når de har status som ansatt, f.eks. i prosjektstilling eller som vitenskapelig assistent, behandles som IPR skapt av ansatte.

4. Rollefordeling mellom universitetet og dets kommersialiseringsenhet (TTO)

TTO skal bidra til at NTNU når sine strategiske mål for nyskaping med vekt på innovasjon og kommersialisering³. Således vil TTO være faglig rådgiver og bidragsyter i videreutvikling av universitetets IPR-politikk og medvirke til å implementere denne.

TTO er videre NTNUs støtteapparat for kommersialisering av idéer og forskningsresultater som NTNU etter norsk lov eller avtale har eiendomsrett til og konkret er gitt fullmakt til å forvalte⁴. TTO skal på profesjonell måte vurdere det kommersielle grunnlag for alle idéer (prosjekt og arbeidsresultat) og oppfinnelser som meldes inn til TTO.

Dersom TTO selv ikke finner kommersielt grunnlag for å starte et prosjekt eller føre et prosjekt videre basert på den ansattes innmelding, skal den ansatte ha rett til å kommersialisere resultatet på egenhånd innenfor de til enhver tid gjeldende retningslinjer ved NTNU og i henhold til konkrete vilkår som avtales mellom partene. Avtalen skal bl.a. ivareta allerede foretatte investeringer i utvikling av resultatet fra kommersialiseringsenhetens side fram til avtaletidspunktet.

Dersom innmeldte oppfinnelser eller andre resultater skal videreutvikles; gjennom verifisering eller på annen måte, skal videreutviklingen kontraktsfestes mellom NTNU ved relevant grunnenhet, TTO og den/de relevante eksterne part/er.

5. Meldeplikt og fordeling av netto inntekter

Meldeplikt:

Alle resultater og alt fysisk materiale som har et potensial for næringsmessig utnytting skal som hovedregel meldes til universitetet ved TTO.

Dersom meldingen gjelder en patenterbar oppfinnelse, har de/n vitenskapelige ansatte likevel rett til å publisere⁵ oppfinnelsen såfremt tredjeparts rett ikke er til hinder for dette.

³ Jfr. samarbeidsavtale mellom NTNU og TTO datert 10.10. 2007, pkt. 4

⁴ Jfr. samarbeidsavtale mellom NTNU og TTO datert 10.10.2007, pkt. 9.1

⁵ Jfr. arbeidstakeroppfinnelsesloven § 6 tredje avsnitt.

Meldeplikten gjelder ikke for tradisjonelle faglitterære verk, musikkverk, kunstverk og personlig undervisningsmateriale, jfr. pkt. 6 nedenfor.

Fordeling av netto inntekter:

Netto inntekt ved kommersialisering skal fordeles mellom idéhaver, institutt/fagmiljø og NTNU som forvalter av institusjonens IPR, i henhold til den modell som universitetsstyret til enhver tid har fastsatt.⁶

6. Eierskap og bruksrettigheter til IPR

Hovedregel:

For å ivareta universitetets samfunnsansvar (jfr. formålet med IPR-politikken) skal NTNU som hovedregel eie all IPR og fysisk materiale som er blitt til ved NTNU med bruk av universitetets ressurser såfremt ikke annet følger av nedenstående unntaksbestemmelser eller av lov eller avtale universitetet er bundet av.

I unntakstilfeller, der NTNU ikke eier rettighetene til resultater utviklet med universitetets ressurser, skal NTNU gjennom avtale sikres retten til å bruke og å videreutvikle disse resultatene i utdanning og forskning.

Unntak fra og presiseringer av hovedregelen om institusjonelt eierskap:

a) Tradisjonelle faglitterære verk, musikkverk og kunstverk

NTNU anerkjenner og vektlegger de ansattes rett til å skape og formidle egne åndsverk. Universitetet vil følgelig som hovedregel ikke kreve overført til seg rettigheter til kommersiell utnyttning av tradisjonelle faglitterære verk, musikkverk og kunstverk. Som tradisjonelle faglitterære verk regnes monografier, lærebøker, vitenskapelige artikler og doktorgrads-avhandlinger. Som kommersiell utnyttning regnes også inngåelse av forlagsavtale.

Avtaler om hel eller delvis overdragelse av rettigheter til åndsverk; herunder verk som nevnt i foregående avsnitt, skal alltid ivareta den ansattes ideelle rettigheter (dvs. retten til å bli navngitt som forfatter av verk/publikasjon og retten til å hindre at verket endres eller gjøres tilgjengelig på en slik måte eller i en slik sammenheng at det er krenkende for opphavsmannens eller verkets anseelse eller egenart).

b) Undervisningsopplegg og -materiale

Undervisningsopplegg eller -materiale som har et klart personlig preg eller som faller inn under unntaket etter bokstav a) foran eies av de(n) ansatte.

⁶ Jfr. S-sak 41/03.

c) Resultater skapt i oppdrag

Med mindre annet er avtalt for det enkelte prosjekt, tilfaller eiendomsretten til resultater som er skapt i oppdrag, oppdragsgiver.

Som oppdrag regnes eksternfinansierte prosjekter som NTNU utfører mot vederlag (betaling) fra ekstern(e) oppdragsgiver(e), med krav til leveranser (med motytelse) ved avtale/kontrakt-inngåelse.

d) Resultater skapt av studenter

Se punkt 3.

7. Eierskap og bruksrettigheter til fysisk materiale

Fysisk materiale som er et resultat av universitetets investering er NTNUs eiendom, så langt dette ikke er eller vil komme i konflikt med tredjeparts rettigheter. Dette omfatter materiale som er skapt eller frembrakt med universitetets ressurser eller på annen måte innsamlet eller blitt til ved virksomhet ved NTNU.

Som fysisk materiale regnes ethvert produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), herunder substanser, organismer og avlinger, samt materialer.

Ansatte ved NTNU skal kunne avgi fysisk materiale eid eller disponert av universitetet til tredjepart på følgende betingelser:

- i) Det skal inngås særskilt avtale ("Material Transfer Agreement (MTA)" før avgivelse/utsendelse.
- ii) Noe skal være igjen på NTNU, dvs. man skal normalt ikke tømme kilden.
- iii) Mottaker skal ikke videreformidle materialet til andre uten etter enhetsleders forutgående, skriftlige samtykke.
- iv) Materialet skal bare kunne gis bort til forskningsformål og ikke for kommersiell anvendelse. NTNU skal forsikre seg om at materialet vil bli benyttet på en etisk forsvarlig måte.

8. Åpenhet, publisering og konfidensialitet

NTNU vil gjennom publisering bestrebe seg på å sikre samfunnet fri og åpen tilgang til universitetets resultater.

NTNU vil beskytte og ivareta de vitenskapelige ansattes lovfestede rett til selv å avgjøre når, og på hvilken måte, et vitenskapelig verk skal offentliggjøres. Det kan avtales en kortvarig utsettelse av publisering for å gi anledning til rettighets sikring⁷.

NTNU vil legge til rette for at faglitterære verk skapt av universitetets ansatte og studenter, etter forutgående rettighetsklarering og sikring av mulige kommersialiserbare resultater, kan gjøres åpent tilgjengelig via NTNUs elektroniske arkiv og andre Open Access publiserings-

⁷ Jf universitets- og høyskoleloven av 2005 § 1 – 5(6)

kanaler. På samme måte vil NTNU også legge til rette for at undervisningsmateriale kan gjøres åpent tilgjengelig.

NTNU anerkjenner og vil respektere tredjeparters legitime behov for å sikre at konfidensielle opplysninger som universitetets ansatte, studenter, selvstendige oppdragstakere, gjesteforskere eller gjestestudenter måtte motta i forbindelse med bidrags- eller oppdragsfinansiert aktivitet vil bli behandlet konfidensielt. Slike konfidensialitetsforpliktelser skal som hovedregel reguleres uttømmende i avtale mellom NTNU og tredjepart.

9. Standardavtaler og utfyllende retningslinjer

Rektor har ansvaret for at NTNU til enhver tid har egne, oppdaterte maler for avtaler om utførelse av bidrags- eller oppdragsfinansiert aktivitet.

Malene skal inneholde bestemmelser om IPR som samsvarer med de prinsipper som er nedfelt i dette dokument.

10. Interessekonflikter og etikk

NTNU har et samfunnsansvar og vil ikke kunne inngå avtaler med ansatte, studenter eller tredjeparter som er i strid med universitetets akademiske frihet og ansvar for å gjøre resultater fra NTNUs virksomhet tilgjengelige slik at de kan komme til bred anvendelse i samfunns- og næringslivet, jfr. formålet med NTNUs IPR-politikk.

Både som produsent av ny kunnskap og som forvaltningsorgan, er NTNU avhengig av tillit, så vel i befolkningen generelt som hos bevilgende myndigheter og samarbeidspartner i nærings- og samfunnsliv. Tillitt bygges ved at NTNUs ansatte og selvstendige oppdragstakere opptrer på en upartisk måte i alle relasjoner der de kan oppfattes å representere NTNU. Det innebærer bl.a. at egne interesser – personlige, faglige og økonomiske – ikke prioriteres framfor universitetets interesser som arbeids- og oppdragsgiver.

NTNUs etiske retningslinjer, samt annen relevant informasjon om forskningsetiske spørsmål, skal finnes lett tilgjengelig på NTNUs nettsider, for å øke bevisstheten om betydningen av etiske overveielser blant ansatte og studenter.

11. Definisjoner

Følgende definisjoner gjelder i dette dokumentet:

Ansatt:	Person som har inngått arbeidsavtale med NTNU.
Fysisk materiale:	Ethvert produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), herunder substanser, organismer og avlinger, samt materialer.
Gjesteforsker:	Person som etter avtale utfører forskning og/eller undervisning ved NTNU, uten å være ansatt eller selvstendig oppdragstaker.
Gjestestudent:	Person som er registrert som student ved en samarbeidende utdanningsinstitusjon og som etter avtale tar del i forskning og/eller undervisning ved NTNU.
Idéelle rettigheter:	Idéhavers/opphavsmannens krav på å bli navngitt slik som god skikk tilsier, samt opphavsmannens rett til å motsatte seg at verket endres eller tilgjengeliggjøres på en måte eller i en sammenheng som er krenkende for hans/hennes litterære, vitenskapelige eller kunstneriske anseelse eller egenart, eller for verkets anseelse eller egenart.
IPR:	Intellectual Property Rights (immaterielle rettigheter). Alle rettigheter til tekniske løsninger, metoder, prosesser og prosedyrer enten disse er patentert, kan patenteres eller ikke, samt alle opphavsrettigheter og rettigheter til varemerker, design, plantesorter, databaser, kretsmønstre, tegninger, spesifikasjoner, prototyper, bedriftshemmeligheter og lignende.
Netto inntekt:	Det beløp som gjenstår til fordeling etter fradrag for dokumenterte og regnskapsførte utgifter til kommersialisering som NTNU ved TTO har hatt til ekstern(e) part(er).
Oppdrag:	Prosjekter NTNU utfører mot vederlag(betaling) fra ekstern(e) oppdragsgiver(e), med krav om leveranser(med motytelse) ved avtale/kontraktsinngåelse.
Selvstendig oppdragstaker:	Fysisk eller juridisk person som etter avtale utfører arbeid eller yter tjeneste til NTNU på kommersielle vilkår, uten å være ansatt eller gjesteforsker.
Student:	Person som har betalt semesteravgift og som er registrert som student ved NTNU.
Tredjepart:	Fysisk eller juridisk person som ikke er et subjekt for rettighetspolitikken.
TTO:	Technology Transfer Office (teknologioverføringskontor).